

Robby Vorspan: Clubhouse Relationships Need Work!

Klubitalon ihmissuhteet/ henkilösuhteet on aihe jota käsitellään jatkuvasti Klubitalojen seminaareissa, koulutuksissa ja kirjoituksissa. Mistä on todella kysymys puhuttaessa Klubitalon henkilösuhteista jäsenten ja henkilökunnan välillä?

Alun perin, kun aloimme puhua henkilösuhteista, kuten me ne ymmärsimme, keskityimme erityisesti siihen, millaisia henkilösuhteiden ei tule olla. Olimme kaikki yhtä mieltä siitä, että Klubitalon jäsenten ja henkilökunnan väliset suhteet poikkeavat täysin vallalla olevista perinteisistä mielenterveyssektorin potilas- ja henkilökuntasuhteista.

Huomasimme, että sitä valtavaa kuilua, mikä on perinteisellä mielenterveyssektorilla henkilökunnan ja potilaiden välillä ei ollut Klubitalollamme. Toinen ilmiselvä ero oli, ettei Klubitalon henkilökunnalla ole erillisiä henkilökunnan kokouksia, koulutuksia tai toimistoja.

Kolmas selkeä ero oli että Klubitalon henkilökuntaa ei vaadittu vaikenemaan omasta elämästään, tavoitteistaan, haaveistaan ja turhautumisestaan, kuten perinteisessä hoitojärjestelmässä vaaditaan.

Aloimme siis määritellä Klubitalon henkilösuhteita osoittamalla, mitä kaikkea ne eivät ole. Ne eivät ole yksipuolisia, ne eivät perustu auktoriteetteihin eivätkä ole muodollisia.

Seuraava vaihe oli pyrkiä kuvaamaan Klubitalon ihmissuhteita sellaisina kuin ne todellisuudessa ovatkin!

Kuvasimme suhteita sanoilla ”ystävällinen”, ”kunnioittava”, ”arvostusta antavia” ja ”molemminpuolisia”. Koska ikävä kyllä nämä laatusanat eivät useinkaan kuvanneet perinteisen mielenterveyshuollon ihmissuhteita potilaiden ja henkilökunnan välillä, ne riittivät moniksi vuosiksi meille kuvaamaan Klubitalon ihmissuhteita. Ne olivat kuitenkin riittäviä kuvaamaan tärkeitä eroja Klubitalon ihmissuhteissa verrattuina niihin, mitä olimme kokeneet perinteisissä mielenterveyslaitoksissa.

Mutta asiat muuttuvat. Ymmärrämme nyt uudella tavalla Klubitalokulttuuria ja sen ihmissuhteita. Nykyisin kaikki mielenterveyssektorilla väittävät, että heidän asiakas- / potilassuhteitaan kuvaavat sanat ”ystävällisyys”, ”kunnioitus” ja ”arvostus” riippumatta sitä toteutuuko se. Ja vaikka näin olisi, tiedämme, etteivät ne (ihmissuhteet) yllä lähellekään sitä kuntouttavaa prosessia mikä Klubitalossa toteutuu. Siksi meidän on kysyttävä itseltämme: Mikä Klubitalon ihmissuhteissa on erilaista?

Sanat ”ystävällisyys” ja ”kunnioitus” vain raapaisevat pintaa siitä, minkä tiedämme olevan Klubitalon ihmissuhteiden taikaa. Nykyisin ei riitä, että puhumme vain ihmissuhteiden taikasta.

Robby Vorspan: Clubhouse Relationships Need Work!

Koska työskentely klubitaloyhteisössä on ainutlaatuisen vaikuttavaa ja tehokasta, on suorastaan velvollisuutemme olla selvillä siitä, mitä teemme ja miksi se toimii niin hyvin. Se on ainoa tapa vahvistaa omaa Klubitaloamme ja auttaa uusia Klubitaloja kehittymään siten, että ne ansaitsevat nimensä Klubitalona. Niinpä meidän on vain käsiteltävä tätä kysymystä uudestaan ja uudestaan: Mitä kätkeytyy Klubitalon ihmssuhteiden taian taakse?

Olen työssäni ICCD:ssä siinä etuoikeutetussa asemassa, että saan lukea monia sertifiointiraportteja. Pitkään minua kiusasi aihe, joka tuli toistuvasti esiin raporteissa. Kun konsultit käsittelevät standardien henkilösuhteeksiota, vaikuttaa kaikki olevan mahtavassa järjestyksessä. Usein raporteissa todetaan, ettei henkilösuhteissa ole mitään ongelmia. Klubitalon ilmapiiriä kuvataan ihanaksi, lämpimäksi ja kollegiaaliseksi. Kuvataan, että Klubitalossa valitsee yhteisöllisyys ja että siellä kaikuu nauru ja kanssakäyminen on leppoisaa. Siis: ihmssuhteet ovat ”ystävällisiä, kunnioittavia, molemminpuolisia ja arvostusta antavia.” Yhteenvetona: Ei ongelmia henkilösuhteissa.

Sitten raporteissa siirrytään työpainotteiseen päivään ja koko kuvio muuttuu. Tässä kohtaa kuvataan elävästi yksiköitä, joissa ei tapahdu mitään. Kuvataan, miten henkilökunta tekee kiireisesti töitään ja jäsenet rupattelevat keskenään seinustoilla.

Esillä on erilaisia ohjeita ja listoja tehtävistä ja jäsenet voivat tulla tehdä pari tehtävää ilman, että heidän tarvitsee kohdata henkilökuntaa lainkaan. Sitten on olemassa yksiköitä, joita pidetään Klubitalon ihanneyksikkönä. Ne toimivat loistavasti, ilman, että henkilökuntaa on ollenkaan läsnä. Ja sitten on vielä yksiköitä, joissa jäsenet ja henkilökunta ottaa rennosti, istuskellen ja jutellen.

Eräässä Klubitalossa, jossa henkilösuhteet vaikuttivat olevan ystävälliset ja talossa oli vahva yhteisöllisyyden tunne, yhdellä henkilökunnan jäsenellä hallintoyksikössä oli oma toimistohuone, jota hallitsi suuri työpöytä, jonka takana hän suunnitteli työaikaansa ja teki yksikön työt. Toki hän oli ystävällinen, mutta kaikki työtehtävät kuuluivat ainoastaan hänelle. Jäsenet tulivat Klubitaloon, katsoivat työnjakotaululle ja valitsivat jonkun tehtävän monien yksinkertaisten tehtävien joukosta. Nämä tehtävät eivät vaatineet henkilökunnalta mitään. Kun jäsenet saivat tehtävänsä valmiiksi, he vetäytyivät tupakkahuoneeseen.

Jokin mättää tässä kuviossa. Ystävällinen, kunnioittava jne. se ei selvästikään riitä eikä se ole klubitalomallissa keskeisintä. Se ei myöskään ole avain siihen miten jäsen saa elämänsä taas haltuunsa.

Toimivien henkilösuhteiden eteen on tehtävä työtä

Robby Vorspan: Clubhouse Relationships Need Work!

Klubitalon henkilösuhteet eivät perustu mihinkään hokkuspokkustempuihin. Henkilösuhteet perustuvat selkeästi standardeissa ilmaistuihin kriteereihin, vaikka henkilösuhteet olisivat miten ystävällisiä ja kunnioittavia, ne eivät yksinään ilman näiden kriteereiden täyttymistä vastaa sitä mitä Klubitalon henkilöstösuhteet ovat.

Standardissa 9 sanotaan, että *”Klubitalossa on henkilökuntaa riittävästi tukemaan jäsenten sitoutumista, mutta niin vähän, ettei henkilökunta selviydy velvollisuuksistaan ilman jäsenten aktiivista osallistumista.”* Klubitalon jäsenten ja henkilökunnan väliset suhteet perustuvat työlle, jota teemme yhdessä. Ilman tätä viitekehystä, henkilöstösuhteet kuihtuvat ja menettävät niiden luovan voiman.

Klubitalon henkilösuhteita ja työpainotteista päivää ei voi tarkastella erikseen. Ei voi olla Klubitaloa jossa on loistavat henkilösuhteet, mutta heikko työpainotteinen päivä. Toisaalta ei voi myöskään olla taloa jossa on vahva työpainotteinen päivä, mutta heikot henkilösuhteet. Nämä kaksi ovat täydellisen riippuvaisia toisistaan. Ei voi olla toista ilman toista.

Klubitalon henkilökunnan olennaisimpia tehtäviä on huomioida joka ainoa jäsen ja saada hänet mukaan omalla tärkeällä ja merkittävällä työpanoksellaan. Henkilökunnan tehtävä on yksinkertainen. Tarvitsee vain käyttää jokainen tilaisuus katsoa jäsentä silmiin ja sanoa: ”Tarvitsen sinua!” Toipuminen ei tapahdu vain työtä tekemällä vaan tällä tavalla osoittaen inhimillistä tarvittavuutta.

Mielen sairaus ryöstää ihmiseltä hänen identiteettinsä, hänen itsetuntonsa ja elämän mielekkyyden. Aloitamme itsensä löytämisen prosessin katsomalla ihmistä silmiin ja toteamalla: ”Tarvitsen sinua!” kun joku lähestyy meitä aidosti tällä tavalla, alamme edes hiukkasen uskoa ja hyväksyä sen, että joku toinen todellakin tarvitsee minua. Ja kun uskallamme kohdata tämän tarpeen ja suostumme mukaan johonkin työtehtävään, olemme väkisinkin tiedostamassa sen, että olen olemassa, vaikka särkyneenäkin, mutta kuitenkin olen olemassa. Työskentelemällä tämän toisen ihmisen kanssa tunnen kasvavani hitaasti vahvemmaksi.

Siksi aikaisemmin antamani esimerkki Klubitalosta on pahasti eksyksissä tästä lähtökohdasta. Vaikka yhteisö oli ”mukava” ja ”ystävällinen” ja siellä oli työtehtäviä meneillään, puuttui tästä Klubitalosta kaikkein olennaisin. Jäsenet tulivat taloon ja katsoivat työnjakotaululta tehtävän ja siirtyivät tekemään niitä. Tästä puuttui kuitenkin kokemus tulla jonkun huomioimaksi ja tietoisuus siitä, että joku tarvitsee nimenomaan minua ja sitä mitä minulla on tarjottavana yhteisölle.

Toimivien henkilösuhteiden eteen on tehtävä työtä

Robby Vorspan: Clubhouse Relationships Need Work!

Yksin työ ei paranna, yksin henkilökunnan ystävällinen ja tukea - antava asennekaan ei paranna. Todellisuudessa on mahdollista olla välittävä, mukava ja tukea – antava, vaikka emme odottaisi toiselta mitään. Tällaisia työntekijöitä on paljon sairaaloissa. Potilaille ollaan kilttejä ja heitä tuetaan, mutta kukaan ei odota heiltä muuta kuin eriskummallista sairaan ihmisen käytöstä. Mikä sen sijaan parantaa on se, että henkilökunta kohtaa jäsenet osoittaen tarvitsevansa heitä. Henkilökunnan on tunkeuduttava sen kuoren alle, mihin jäsen piiloutuu ja löydettävä sieltä ihminen vaikka hän yrittäisi piiloutua kuorensa alle tiukasti ja pyrkisi olemaan tavoittamattomassa. Koska erilaisten työtehtävien tekemiseen tarvitaan työntekijöitä, henkilökunnalla ei ole muuta vaihtoehtoa, kuin yrittää löytää jäsenestä se elävä, terve ja toiveikas osa, vaikkei jäsen itse tietäisi sellaista osaa itsessään olevankaan.

Tässä prosessissa myös henkilökunta muuttuu. Työpainotteisen päivän tarpeellisuus ja merkittävyys pakottaa henkilökunnan pois omalta mukavuusvyöhykkeeltään, jonne he ovat asettaneet omat odotuksensa siitä mitä mielenterveysongelmaiselta voi vaatia. Klubitalon henkilökunnan on kohdattava omat ennakkoluulonsa, sillä ilman sitä he eivät voi tehdä työtään. Kukaan ei voi aidosti katsoa toista silmiin ja sanoa, että *”tarvitsen sinua!”* ellei pysty näkemään tämän ihmisen terveitä puolia.

Tällä tavoin työskentelemällä yhdessä henkilökunnan kanssa jäsenet löytävät itsensä uudelleen kykyineen ja taitoineen. Heistä alkaa tuntua, että he pystyvät ja haluaisivat ottaa enemmän vastuuta Klubitalossa. Sitä mukaa kun he kehittyvät vahemmiksi, he haluavat innokkaammin päästä eteenpäin ottaen vastuuta ja tarttuen mahdollisuuksiin. He voivat lähteä siirtymätyöhön, sitten tuettuun työhön ja lopulta itsenäiseen työhön. He alkavat taas nähdä toiveitaan, unelmiaan ja halujaan. He alkavat etsiä parempia asuntoja Klubitalon avulla. He huomaavat olevansa arvokkaita ja tärkeitä ihmisiä. He huomaavat olevansa ystävyiden arvoisia ja yhteisölle arvokkaita. He pystyvät solmimaan merkittäviä ihmissuhteita sekä Klubitalossa että sen ulkopuolella. Klubitalon henkilösuhteet vaikuttavat tähän kaikkeen ja lisäksi niistä tulee pysyvä tuki jäsenelle.

Työpainotteinen päivä ja Klubitalon henkilösuhteet eivät ole toisistaan erillisiä asioita Klubitalossa. Ne ovat yksi ja sama asia. Ellei Klubitalossa ole selkeää ja tarkoituksenmukaista työpainotteista päivää, jossa henkilökunta selkeästi tarvitsee jäsenten apua, niin ei voi olla todellisia, parantavia, standardien tarkoittamia henkilösuhteitakaan.

Voidakseen parantua on tultava toinen toiselleen huomatuksi. Huomatakseen toisemme, on tarvittava toisiamme. Tullakseen tarvituksi, on oltava selkeät rakenteet/ toimintatavat jotka luovat merkittäviä tehtäviä, joista ei selviä ilman toisen apua.

Robby Vorspan: Clubhouse Relationships Need Work!

Tässä piilee Klubitalon rakenteen nerokkuus. Siellä on työtä, siellä sinua tarvitaan, siellä ovat ihmiset. Kyse ei ole taiasta. Mutta kun kaikki palaset osuvat kohdalleen, tapahtuu syvällä elämässämme muutos ja se on vaikuttavampaa kuin miljoonien taikureiden taikatempu.